

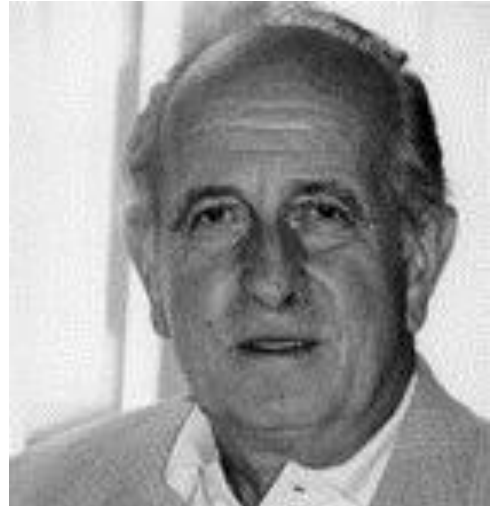
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

„Tváří v tvář vyhláše mi literatura připadá strašně zbytečná.“

Miroslav Holub

Miroslav Holub, poezie všedního dne

MUDr. Miroslav Holub, DrSc. (13. září 1923, Plzeň – 14. července 1998, Praha), byl ve světě jeden z nejznámějších českých básníků, povoláním lékař-imunolog.

Poslechněte si verše Miroslava Holuba:

<http://youtu.be/0v4v5NWzNjQ>

<http://www.youtube.com/watch?v=JVCOWGFwsvw>

Miroslav Holub maturoval roku 1943 a poté byl totálně nasazen. Po druhé světové válce vystudoval přírodní vědy a lékařskou fakultu UK (1953). Poté nastoupil do ČSAV, kde se zabýval **imunologií**, v tomto oboru byl velmi úspěšný, dlouho pracoval v IKEMu, publikoval. Literárně debutoval v roce 1958 sbírkou **Denní služba** (před tím publikoval jen časopisecky) a do současnosti mu vyšlo cca 20 básnických sbírek a výborů. Literárně se angažoval kolem **časopisu Květen**.

Časopis Květen

Vycházel **1955 – 1959**

Květen byl měsíčník založený roku 1955 původně jako publikační prostor pro začínající autory. Po 2. sjezdu Svazu československých spisovatelů (duben 1956) se zde vymezila heslem „**poezie všedního dne**“ skupina básníků **mladší generace**. Ti chtěli nahradit rétoričnost a abstraktnost dosavadní oficiální tvorby střízlivějším pohledem na **všední realitu, užívali volnější veršové formy**. V červnu 1959 byl časopis zakázán.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Do okruhu „květnáků“ (tzv. Generace Května) patřili básníci **Jiří Šotola**, **Miroslav Holub**, **Karel Šiktanc** a **Josef Brukner**. Z prozaiků např. **Karel Ptáčník**, **Ivan Klíma**, okrajově **Ludvík Vaculík** a **Ladislav Fuks**.

Přestože se veřejně (v deníku Práce, 1973) Miroslav Holub distancoval od své předchozí činnosti a tvorby, další sbírku **Naopak** mohl vydat až roku 1982. Od roku 1994 dva roky vykonával funkci šéfredaktora nepříliš úspěšného časopisu Nová přítomnost. Ke svému uvedení v seznamech spolupracovníků StB se vyjádřil v dopise uveřejněném v knize *Osočení* (68 Publishers, Toronto), kde tuto informaci označuje jako nepravdivou.

Jeho dílo bylo **přeloženo do 16 jazyků**, mezi nimiž je např. turečtina nebo islandština.

Dílo:

Vnesl **do české poezie svět vědy a medicíny**. Jeho poezie se snaží nacházet obecně platné zákonitosti života a jednotnou koncepci světa a člověka. Při tomto nelehkém úkolu si často vypomáhá osobní vědeckou zkušeností. Téměř všechny jeho básně jsou psány **nerýmovaným volným veršem**.

Poezie

- **Denní služba**, Praha, Čs. spisovatel 1958, poezie všedního dne
- **Achilles a želva**, Praha, Mladá fronta, 1960
- **Slabikář**, Praha, Čs. spisovatel 1961, 1964
- **Jdi a otevři dveře**, Praha, Mladá fronta 1961
- **Ačkoliv**, Praha, Čs. spisovatel 1969
- **Beton**, Praha, Mladá fronta 1970

Próza

- **Anděl na kolečkách**, Praha, Čs. spisovatel 1963, 1964, 1965, 1967; básnický cestopis
- **Maxwellův démon čili o tvořivosti**, Praha, Čs. spisovatel 1989;
eseje

Poezie všedního dne

Tvorba básníků publikujících převážně v časopise **Květen** (1955 – 1959), usilující především o **zobrazování jevů všedního života**. Naději v pozitivní vývoj společnosti vkládala **do čínorodosti člověka a jeho morálky**. Spíše než na práci tělesnou spoléhala na **intelektuální schopnosti** člověka. Formálně byla dost rozrůzněná. Představitelé: Jiří Šotola, Miroslav Holub, Vladimír Macourek.

Doplňte:

..... Holub vystudoval UK (1953). Poté nastoupil do ČSAV, kde se zabýval....., v tomto oboru byl velmi úspěšný. Literárně debutoval sbírkou a do současnosti mu vyšlo ccabásnických sbírek a výborů. Literárně se angažoval kolem časopisu

Zajímavosti...

Planetka (7496)

Po Miroslavu Holubovi byla pojmenována planetka Miroslavholub obíhající v tzv. Hlavním pásu planetek (tedy mezi Marsem a Jupiterem).

DENNÍ SLUŽBA

(1958)

PATOLOGIE

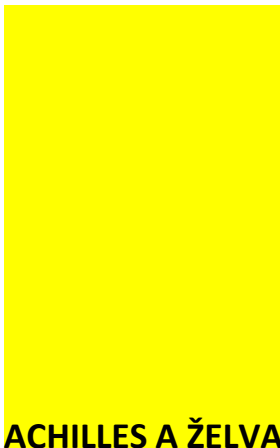
Zde v Pánu leží
jazyky chudáků,
plíce generálů,
oči udavačů,
kůže mučednic,
v absolutnu
sklíček mikroskopických.
Listuji v starozákonních lupíncích jater,
v bílých pomnících mozků čtu
hieroglyfy
rozkladu.

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. *Lyrický subjekt uvádí, že na patologii leží chudáci, generálové, udavači a mučednice. Co tím chce podle vás sdělit?*
2. *Vyhledejte v básni podstatná jména, která se vážou ke smrti. Vyjádřete jedním slovem, jaký pocit ve vás báseň vyvolává.*

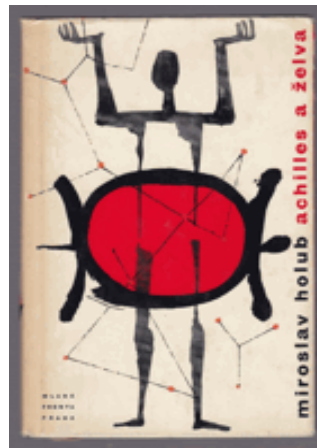
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. *Pojmenujte básnický prostředek, který autor použil ve spojení jen prach sténá. Dále v básni vyhledejte **asyndeton**.*
4. *Doložte, že se básník zříká osobní, subjektivní zpovědi, že básně mají racionální kompozici.*
5. *Charakterizujte inspirační zdroje holubovy poezie a osobitý básníkův slovník.*

ACHILLES A ŽELVA

(1960)

OPERACE

Vzít do rukou
pracující srdce
(pravěkého ptáka, který
zpívá šeptem),
pracující játra
(podmořskou hladovějící houbu),
pracující duši
(zemi pod zemí,
nitkový
veletok naděje),

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

vyrvat nádor,
amputovat hřebeny bolesti,
udělat novou cévu,
novou tvář,

zašít,
obvázat,
zahodit jehelce,
odepnout peany,
umýt si ruce,
osušit pot,
zapálit cigaretu.

Říkat
teď už nepijte,
nevstupujte do jízdny dráhy,
nemilujte nešťastně,
nestřílejte po sobě,
šetřte se,
šetřte se
(jako kdyby mohli poslechnout).

A znovu mýt,
sterilizovat,
brát do rukou...

Vydržet
o minutu déle
než krvácení,
než radioaktivita,
než vrahové.

Nic víc.

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. M. Holub byl předním básníkem tzv. poezie všedního dne.
Vypovídá tato báseň o všednosti a každodennosti, nebo též o výjimečnosti člověka?
2. *Co je příznačné pro kompoziční výstavbu Holubova textu? Jakou roli v ní hraje kontrast a opakování?*
3. *Je to báseň výrazně individualizovaná, nebo naopak odosobněná? Proč Holub užívá infinitivů?*
4. *Koresponduje nějak tematika a poetika Holubova díla s autorovým civilním povoláním?*

DOBYTÍ PÓLU z knihy

Kroky.

Kroky po dláždění
po parketách,
po betonu
po věčném ledu.

Kroky s ruksakem na zádech.

Kroky se sluncem
těsně nad hlavou.

Kroky

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

od hory k hoře,
od letadla k saním,
od stanu k stanu,
od agregátu k agregátu,
od šroubku k šroubku,
od snídaně k obědu.

Kroky

od noci ke dni.

Včera

Edmund Hillary došel na jižní pól.

Úkoly pro práci s textem v hodině

1. Co vypovídá tato báseň o hranici mezi „obyčejnými“ a „nevšedními“ lidskými kroky?
2. Najděte v následující básni **totožný motiv**. Texty **srovnejte**.

UZÁVĚRKA

*Kroky.
Kroky po dláždění,
po schodech,
po praskavých prknech.*

*Kroky s aktovkou v ruce,
kroky s tmou v týle.*

*Kroky od stolu ke stolu,
od knihy ke knize,
od čísla k číslu,
od hvězdy k hvězdě,
z nekonečna do nekonečna.*

*Kroky po dně oceánu,
po stropě noci.*

*Včera
účetní K. padl vyčerpáním.
Knihy nehrály o tři haléře.*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SLABIKÁŘ

(1961)

KOSTI

Odkládáme

zbytečné kosti,
žebra plazů,

čelisti šelem,
bederní kost bouře,
bludnou kost osudu.

Pro rostoucí hlavu
Člověka

Hledáme

páteř,
která by zůstala
rovná.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ÓDA NA RADOST

Milovat, když už není naděje:
jenom toto je láska.

Vypustit novou radiosondu,
když jich deset spadlo,
vzít dvě stě králíků,
když jich sto uhynulo:
jenom toto je věda.

Ptáte se na tajemství.
Má jen jedno jméno:
znovu.

Nakonec
pes nese v zubech
svůj obraz na vodě,
lidi nýtují novou lunu,
milují tě.

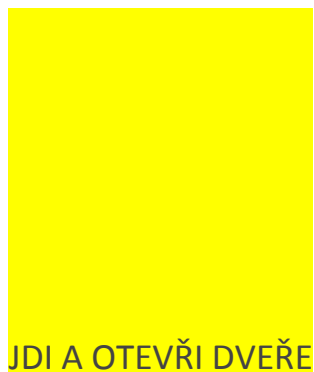
Jako karyatidy
na vztyčených rukou
vzpíráme žulový čas

a poražení
vždycky zvítězíme.

Úkoly pro práci s textem v hodině

1. *Doložte básníkovu úspornost, až negrafickou stručnost.*
2. *Doložte, že v Holubově poezii je velmi silný zřetel etický.*
3. *V čem básník spatřuje skutečné hodnoty?*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

(1961)

Dveře

Jdi a otevři dveře.

Třeba je tam venku
strom, nebo les,
nebo zahrada,
nebo magické město.

Jdi a otevři dveře.

Třeba tam pes škrabe.
Třeba je tam tvář,
nebo oko,
nebo obraz
obrazu.

Jdi a otevři dveře,

Když je tam mlha,
spadne.

Jdi a otevři dveře.

I kdyby tam byla jen
tikající tma,
i kdyby tam bylo jen
duté vanutí,

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

i kdyby tam
nic
nebylo,
jdi a otevři dveře.

Aspoň
přůvan
bude.

Úkoly pro práci s textem v hodině

1. *Provedte myšlenkový rozbor básně.*
2. *Proč jsou poslední tři slova **pointy** veršově osamotnělá?*
3. *Posuďte stavbu básně, verš, umělecké prostředky. Jak je naléhavost výzvy zdůrazněna graficky?*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

POJMY:

Asyndeton (z řeckého asyndetos - nespoutaný) je básnická figura, která je založena na hromadění veršů za sebou bez použití spojek.

Jeden kámen
dva domy
tři zříceniny
čtyři hrobníci
jedna zahrada
květiny
jeden mýval
tucet ústřic jeden citron jeden chléb
jeden sluneční paprsek

(Jacques Prévert, Inventář, sb. Slova)

Volný verš - verš, v němž se nepracuje s žádnými obvyklými prvky prozodie, tj. ani s přízvukem, ani s délkou samohlásek, ani se v něm nevyskytuje konstantní počet slabik ve verši. Naproti tomu využívá například tempo či větnou intonaci. Poměrně častým prostředkem je také vynechávání interpunkce. Velmi častou variantou volného verše je to, že se v textu samotném sice vyskytují metrické prvky, nicméně nejsou v celé básni shodné (např. po trochejském verši následuje daktylský, po tomto daktylu zase jambický atd.). Často jsou veškeré metrické prvky zrušeny zcela.

Volný verš poprvé použil americký básník Walt Whitman, je velmi rozšířen v moderní poezii jako projev opovrhování konvencemi „staré“ literatury, které pro řadu současných básníků představuje mj. vázaný verš.